

**MINISTER ROLNICTWA  
I ROZWOJU WSI**

GZrn-057-625-170/13

Warszawa, 17 czerwca 2013 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCELARIA	
wpl. data	18. 06. 2013
L.dz. ....	1799 L. zał. ....

**Pan  
Andrzej Rzepliński  
Prezes  
Trybunału Konstytucyjnego  
al. Jana Christiana Szucha 12a  
00-918 Warszawa**  
*(za zwrotnym potwierdzeniem odbioru)*

**Sygn. akt SK 19/13**

W związku ze skargami konstytucyjnymi P R i C sp. z o.o. zawierającymi wnioski o zbadanie zgodności z Konstytucją i wskazanymi umowami międzynarodowymi przepisów art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U z 1945 r. Nr 3, poz.13, ze zm.; „dekret”), § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U. Nr 10, poz. 51, ze zm.; „rozporządzenie”) oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U z 2001 r. Nr 124, poz. 1361, ze zm.; „ukwih”) – przedstawiam następujące stanowisko w przedmiotowej sprawie.

Skarżący naruszenie przysługujących im praw i wolności konstytucyjnych łączą z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w P z dnia września 2010 r. (sygn. akt ), w którym orzeczono o uzgodnieniu treści wskazanych ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wpisanie w dziale II tych ksiąg Skarbu Państwa jako wyłącznego właściciela tej nieruchomości. Prawo własności Skarbu Państwa wywodzi się z art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu, a jego potwierdzeniem były – funkcjonujące w obrocie prawnym w dacie wyrokowania przez Sąd Apelacyjny – orzeczenie Ministra Rolnictwa i Reform

Rolnych z dnia           grudnia 1948 r. oraz utrzymane nim w mocy orzeczenie Wojewody P                           z dnia           kwietnia 1948 r. o podpadaniu nieruchomości           Ł           pod przepis art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu, wydane na podstawie § 5 ust. 1 rozporządzenia. Z tej też przyczyny skarżący wnoszą o stwierdzenie niekonstytucyjności art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu oraz art. 10 ust. 1 ukwih jedynie w zakresie, w jakim przepisy te mogą stanowić podstawę do sformułowania przez Skarb Państwa powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym i orzeczenia na podstawie tak sformułowanego żądania prawa własności na rzecz Skarbu Państwa wywodzonego z art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu - w miejsce prawa własności przysługującego jakiegokolwiek osobie niebędącej państwową osobą prawną wpisaną w księdze wieczystej. Przedmiotem skargi konstytucyjnej jest również § 5 ust. 1 rozporządzenia rozumiany w ten sposób, że po 1958 roku, czyli po wejściu w życie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz.U. Nr 17, poz. 71; „ustawa z 1958 r.”), może w aktualnym stanie prawnym stanowić podstawę do odmowy rozpoznania sprawy przez sąd powszechny o legalności zastosowania przepisów dekretu w zakresie oceny tego, czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu.

Podkreślić należy, że przepisy art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu oraz § 5 ust. 1 rozporządzenia kilkakrotnie były przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego. W postanowieniu z dnia 28 listopada 2001 r. (sygn. akt SK 5/01) Trybunał uznał, że art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu nie obowiązuje w tym sensie, że jego skutki nastąpiły w całości w przeszłości wraz z przejściem na własność Skarbu Państwa określonych w nim nieruchomości na cele reformy rolnej i obecnie mogą być one ustalane jedynie *ex post* w sposób deklaratoryjny. Natomiast w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 r. wydanym w sprawie P 107/08 Trybunał Konstytucyjny po rozpoznaniu pytania prawnego umorzył postępowanie ze względu na utratę mocy obowiązującej przez § 5 ust. 1 rozporządzenia. W uzasadnieniu Trybunał wskazał, że tryb administracyjny w sprawie podpadania nieruchomości ziemskich pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu przewidziany w § 5 ust. 1 rozporządzenia pozostawał

w nierozzerwalnym związku z przeprowadzeniem reformy rolnej, które zakończyło się z chwilą wejścia w życie ustawy z 1958 r. Jego zastosowanie nie może wykraczać poza cele tego dekretu, w szczególności nie może prowadzić do odwracania skutków reformy rolnej w związku ze zmianą ustroju prawno-politycznego w 1989 r. W aktualnym stanie prawnym – wskutek utraty mocy obowiązującej przez § 5 ust. 1 rozporządzenia – do orzekania o prawach rzeczowych osób pozbawionych nieruchomości w ramach reformy rolnej właściwe są sądy powszechne, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w związku z rozpatrywaniem przez skład siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości (sygn. akt I OPS 3/10), zajął stanowisko w przedmiotowej sprawie, podzielając pogląd Trybunału Konstytucyjnego zaprezentowany w powyższych postanowieniach. Skoro przepisy art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu i § 5 ust. 1 rozporządzenia utraciły moc obowiązującą *in corpore*, to nie ma podstaw do badania ich konstytucyjności w zakresie wskazanym przez skarżących. Zachodzą więc przesłanki umorzenia postępowania na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643, ze zm.).

Jednocześnie stosownie do art. 39 ust. 3 tej ustawy umorzenie postępowania z powodu utraty mocy obowiązującej przepisu jest niedopuszczalne, jeżeli wydanie orzeczenia merytorycznego jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw. W tym kontekście trzeba odnieść się do orzeczenia, w którym skarżący upatrują naruszenia swoich praw i wolności. Sąd Apelacyjny w P wskazał, że jest związany orzeczeniami o podpadaniu nieruchomości pod przepisy dekretu, wydanymi w 1948 r. na podstawie § 5 ust. 1 rozporządzenia. W złożonej skardze konstytucyjnej wskazano, że odmowa merytorycznego zbadania przez Sąd przesłanek z art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu oznacza odesłanie skarżących na drogę postępowania administracyjnego, która – zgodnie z przywołanym postanowieniem TK z dnia 1 marca 2010 r. – jest niedopuszczalna. Zakwestionowano także możliwość oparcia wyroku na orzeczeniach z 1948 r. z uwagi na utratę mocy obowiązującej przez § 5 ust. 1 rozporządzenia. Zwrócono ponadto uwagę na nierówność stron w przypadku sporu co do objęcia nieruchomości dyspozycją

art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu – zdaniem skarżących osoba fizyczna pozbawiona prawa własności przed wystąpieniem na drogę sądową musi uzyskać korzystne dla siebie rozstrzygnięcie na podstawie § 5 ust. 1 rozporządzenia, zaś własność Skarbu Państwa wywodzi się z samego prawa.

Z takimi poglądami nie sposób się zgodzić. Zarzut zastosowania nieobowiązującego przepisu jest nieuprawniony, ponieważ Sąd nie stosował § 5 ust. 1 rozporządzenia, lecz jedynie oparł się na orzeczeniach wydanych na podstawie tego przepisu, i to wydanych w 1948 r., kiedy § 5 ust. 1 rozporządzenia bez cienia wątpliwości obowiązywał. Teza o nierówności stron także nie jest uzasadniona, nie doszło do uprzywilejowania Skarbu Państwa poprzez przyznanie mu własności wynikającej z samego tylko prawa; Skarb Państwa legitymował się bowiem funkcjonującymi wówczas w obrocie prawnym orzeczeniami o podpadaniu nieruchomości pod przepisy dekretu. Orzeczenia takie mogą być wzruszane w sposób przewidziany w Kodeksie postępowania administracyjnego, w szczególności w drodze stwierdzenia nieważności decyzji (art. 156 i nast. Kodeksu) ze skutkiem *ex tunc*. Skoro w niniejszej sprawie orzeczenia wydane w 1948 r. na podstawie § 5 ust. 1 rozporządzenia były niekorzystne dla skarżących, a Sąd uznał się za związany tymi orzeczeniami, to nie oznacza to wcale braku możliwości dochodzenia przez skarżących swoich praw. Mogli oni kwestionować legalność orzeczeń o podpadaniu nieruchomości pod przepis art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu na drodze administracyjnej, co w niniejszej sprawie czynili. W obecnym stanie prawnym sądy powszechne dokonują uzgodnienia treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wpisanie jako właścicieli następców prawnych osób pozbawionych własności w związku z przeprowadzeniem reformy rolnej, jeśli legitymują się oni decyzjami administracyjnymi uznającymi przejęcie nieruchomości na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu za niezgodne z prawem.

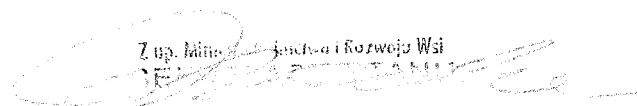
W tym kontekście podkreślić należy, że po wniesieniu skargi konstytucyjnej stan faktyczny sprawy uległ zmianie. I tak, decyzją z dnia                      października 2011 r. (znak                      ) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: w punkcie 1 – stwierdził nieważność orzeczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia                      grudnia 1948 r. (znak:                      ) oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Wojewody P                      z dnia                      kwietnia 1948 r. (znak:                      ) w zakresie, w jakim orzekały o części

majątku łącznie przeznaczonych na parcelację, tj. ha a m<sup>2</sup> z nieruchomości łącznie tom wykaz oraz całej nieruchomości łącznie tom wykaz o obszarze ha a m<sup>2</sup> (łącznie ha a m<sup>2</sup>); w punkcie 2 – odmówił stwierdzenia nieważności ww. orzeczeń w pozostałej części, tj. dotyczącej obszaru ha a m<sup>2</sup> z nieruchomości łącznie tom wykaz

Po rozpatrzeniu wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy zakończonej ww. decyzją w części dotyczącej punktu 1 rozstrzygnięcia Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, decyzją z dnia stycznia 2012 r. (znak

), utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję we wskazanej części. Po rozpoznaniu skarg Wojewódzki Sąd Administracyjny w W , wyrokiem z dnia czerwca 2012 r. (sygn. akt ), uchylił zaskarżoną decyzję z dnia stycznia 2012 r. oraz punkt 1 poprzedzającej ją decyzji z dnia października 2011 r. Od wyroku WSA w W wniesiono skargi kasacyjne, które nie zostały do tej pory rozpoznane.

Mając na uwadze powyższe, wskazać trzeba, że ochrona konstytucyjnych praw i wolności skarżących nie wymaga wydania w niniejszej sprawie orzeczenia merytorycznego.

Z up. pełnomoc. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi  
  
Krzysztof Płocki